YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
1 päivänä lokakuuta 1998 *

Asiassa C-279/95 P,

Langnese-Iglo GmbH, Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Hampuri (Saksa), edustajinaan asianajajat Martin Heidenhain, Bernhard M. Maassen ja Horst Satzky, Frankfurt am Main, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Jean Hoss, 2 place Winston Churchill,

valittajana,

jossa valittaja vaatii muutoksenhaussaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (laajennettu toinen jaosto) asiassa T-7/93, Langnese-Iglo vastaan komissio, 8.6.1995 antaman tuomion (Kok. 1995, s. II-1533) kumoamista,

vastapuolena:

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Wouter Wils, avustajanaan asianajaja Alexander Böhlke, Frankfurt am Main, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómes de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

jota tukee

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

Mars GmbH, Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Viersen (Saksa), edustajinaan asianajaja Jochim Sedemund, Berliini, ja solicitor John E. Pheasant, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Michel Molitor, 55 boulevard de la Pétrusse,

väliintulijana ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Gulmann sekä tuomarit M. Wathelet, J. C. Moitinho de Almeida, P. Jann ja L. Sevón (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 13.11.1997 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Langnese-Iglo GmbH (jäljempänä Langnese-Iglo) on hakenut yhteisöjen tuomioistuimeen 18.8.1995 toimittamallaan valituksella EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla muutosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-7/93, Langnese-Iglo, 8.6.1995 antamaan tuomioon (Kok. 1995, s. II-1533; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jossa hylättiin osittain Langnese-Iglon kanne, jossa se vaati perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta Langnese-Iglo GmbH:

hon (asia IV/34.072) 23 päivänä joulukuuta 1992 tehdyn komission päätöksen 93/406/ETY (EYVL 1993, L 183, s. 19; jäljempänä komission päätös) kumoamista.

2 Valituksenalaisessa tuomiossa todetaan valituksen taustalla olevista tosiseikoista seuraavaa:

"1 Bundesverband der deutschen Süsswarenindustrie eV — Fachsparte Eiskrem (Saksan kansallinen makeisteollisuusliitto, jäätelöosasto, jäljempänä makeisteollisuusliitto) pyysi 6.12.1984 päivätyllä kirjeellään komissiota ilmoittamaan sille virallisesti, ovatko saksalaisten jäätelöntuottajien asiakkaidensa kanssa tekemät yksinoikeussopimukset yhdenmukaisia perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan kanssa. Komissio ilmoitti 16.1.1985 päivätyllä kirjeellään makeisteollisuusliitolle katsovansa, ettei se voi hyväksyä päätöksen soveltamista koko alalla.

2 Saksalainen yritys Schöller Lebensmittel GmbH & Co. KG (jäljempänä Schöller) ilmoitti 7.5.1985 päivätyllä kirjeellä komissiolle toimitussopimuksen mallin, joka koski sen suhteita vähittäismyyjiin. Komission kilpailuasiain pääosasto lähetti Schöllerin asianajajalle epävirallisen kirjeen, jossa todettiin seuraavaa:

'Pyysitte 2.5.1985 Schöller Lebensmittel GmbH & Co. KG:n nimissä asetuksen N:o 17 2 artiklan mukaista puuttumattomuustodistusta 'jäätelön toimitussopimusten' osalta.

Kyseisen asetuksen 4 artiklan mukaisesti olette myös ilmoittanut sopimuksen. Tämän jälkeen olette toimittanut 25.6.1985 päivätyllä kirjeellä mallisopimuksen, jota on tarkoitus vastaisuudessa käyttää Schöllerin tekemissä sopimuksissa.

Olette selvästi ilmoittanut 23.8.1985 päivätyssä kirjeessänne, että ilmoitetussa mallisopimuksessa oleva asiakkaan vastuulla oleva yksinostovelvoite, johon liittyy kilpailukielto, voidaan ensimmäisen kerran irtisanoa päättyväksi sopimuksen toisen soveltamisvuoden lopussa kuutta kuukautta ennen tämän vuoden loppua tehtävällä ilmoituksella ja tämän jälkeen samanlaisella ilmoituksella päättyväksi kunkin kalenterivuoden lopussa.

Komission tiedossa olevista ja pääasiallisesti hakemuksessanne esitetyistä seikoista käy ilmi, että vastaisuudessa tehtävien sopimusten on tarkoitus olla voimassa enintään kaksi vuotta. Asiakkaanne 'jäätelön toimitussopimusten' keskimääräinen voimassaoloaika on yleensä alle viisi vuotta, mikä on asetettu edellytykseksi yksinostosopimusten ryhmäpoikkeuksille 22.6.1983 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 1984/83 (EYVL L 173, 30.6.1983, s. 5).

Nämä seikat osoittavat selvästi, että Schöllerin tekemät 'jäätelön toimitussopimukset', vaikka otettaisiinkin huomioon muut samankaltaiset sopimukset, eivät estä kilpailua merkittävällä osalla kyseisten tuotteiden markkinoita. Kolmansien yritysten mahdollisuudet aloittaa jäätelön vähittäismyynti ovat edelleen turvatut.

Schöllerin ilmoittamat 'jäätelön toimitussopimukset' ovat tämän vuoksi ETY:n perustamissopimuksen kilpailusääntöjen mukaisia. Komission ei siten ole syytä puuttua asiakkaanne ilmoittamiin sopimuksiin.

Komissio varaa kuitenkin oikeuden käsitellä asiaa uudelleen, jos jokin oikeudellinen seikka tai tosiseikka, jonka perusteella tämä arviointi on tehty, muuttuu olennaisesti.

Komissio huomauttaa lisäksi asiakkaallenne, että jo olemassa olevia 'jäätelön toimitussopimuksia' tarkastellaan samalla tavoin ja ettei näitä tarvitse ilmoittaa, jollei näiden vahvistettu voimassaoloaika ylitä kahta vuotta 31.12.1986 jälkeen; nämä

voidaan tämän jälkeen irtisanoa vähintään kuusi kuukautta ennen kunkin kalenterivuoden loppua päättyviksi tämän vuoden lopussa.

— —'

3 Mars GmbH (jäljempänä Mars) toimitti 18.9.1991 komissiolle kantajaa ja Schölleriä vastaan osoitetun hakemuksen, joka koski perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan rikkomista, ja pyysi, että toteutettaisiin turvaamistoimet, joilla estettäisiin vakava ja korjaamaton vahinko, joka aiheutuu Marsin mukaan siitä, että kantajan ja Schöllerin useiden vähittäismyyjien kanssa tekemät kilpailusääntöjen vastaiset sopimukset olivat vaikeuttaneet merkittävällä tavalla jäätelön myyntiä Saksassa.

4 Komissio kielsi ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta 25 päivänä maaliskuuta 1992 tehdyllä päätöksellä (IV/34.072 — Mars v. Langnese ja Schöller — Turvaamistoimet) turvaamistoimena kantajaa ja Schölleriä hyödyntämästä oikeuksiaan, jotka perustuivat näiden yritysten tekemiin tai niiden eduksi koituneisiin sopimuksiin, siltä osin kuin vähittäismyyjät sitoutuivat ostamaan, tarjoamaan myytäväksi ja/tai myymään yksinoikeudella näiden tuottajien Mars-, Snickers-, Milky Way- ja Bounty-jäätelöä, silloin kun näitä tarjottiin kuluttajalle yksittäispakattuina. Komissio epäsi myös perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta yksinostosopimusten ryhmiin 22 päivänä kesäkuuta 1983 annetusta komission asetuksesta (ETY) N:o 1984/83 (EYVL L 173, s. 5, oikaisu EYVL 1984, L 79, s. 38, jäljempänä asetus N:o 1984/83) aiheutuvan edun kantajan tekemien yksinoikeussopimusten osalta edellä mainitun kiellon soveltamiseksi.

5 Näissä olosuhteissa komissio on, tehdäkseen 25.3.1992 tehdyn päätöksen jälkeen lopullisen päätöksen kyseisistä 'toimitussopimuksista', tehnyt 23.12.1992 ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta päätöksen 93/406/ETY

(IV/34.072, Langnese-Iglo GmbH, EYVL L 183, s. 19 [— —]), jonka päätösosa on seuraava:

'1 artikla

Langnese-Iglo GmbH:n tekemät sopimukset, joiden mukaan niiden vähittäismyyjien, joiden kotipaikka on Saksassa, on ostettava jälleenmyyntiin tarkoitettu yksittäispakattu jäätelö (tuotenimike on niiden tuotenimikkeitä koskevien säännösten mukainen, sellaisena kuin ne on hyväksytty 21.5.1990, jotka on laatinut Fachsparte Eiskrem des Bundesverbandes der Deutschen Süsswarenindustrie e. V.) yksinomaan mainitulta yritykseltä (myyntipaikkoja sitova yksinostovelvoite), rikkovat ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa.

2 artikla

Asetuksen (ETY) N:o 1984/83 säännösten soveltamisesta aiheutuva etu evätään sellaisten sopimusten osalta, jotka mainitaan 1 artiklassa ja jotka täyttävät mainitun asetuksen mukaisesti ryhmäpoikkeuksesta aiheutuvan edun saamisen edellytykset.

3 artikla

Langnese-Iglo GmbH:n on kolmen kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta annettava 1 ja 2 artiklan sisältö tiedoksi niille jälleenmyyjille, joiden kanssa se on tehnyt 1 artiklassa tarkoitettuja sopimuksia, ja ilmoitettava kyseisten sopimusten olevan mitättömiä.

4 artikla

Langnese-Iglo GmbH ei saa tehdä tämän päätöksen 1 artiklassa tarkoitettuja sopimuksia ennen 31.12.1997.

— —'"

3 Schölleriä puolestaan koskee perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamisesta Schöller Lebensmittel GmbH & Co. KG:hen (IV/31.533 ja IV/34.072) 23 päivänä joulukuuta 1992 tehty komission päätös 93/405/ETY (EYVL 1993, L 183, s. 1). Tämä päätös ja erityisesti sen 1, 3 ja 4 artikla vastaavat pääasiallisesti sisällöltään riidanalaista päätöstä.

4 Langnese-Iglo nosti 19.1.1993 EY:n ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen, jossa se vaati komission päätöksen kumoamista.

5 Mars pyysi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 4.2.1993 toimittamallaan väliintulohakemuksella lupaa osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ensimmäisen jaoston puheenjohtaja hyväksyi 12.7.1993 antamallaan määräyksellä Marsin väliintulohakemuksen.

6 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi tällä samalla määräyksellä ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun toisen jaoston puheenjohtajan 9.11.1994 antamalla määräyksellä työjärjestyksensä 116 artiklan 2 kohdan mukaisesti Langnese-Iglon pyynnön asian luottamuksellisesta käsittelystä.

7 Langnese-Iglo esitti kanteensa tueksi viisi perustetta, jotka koskivat ensiksikin sitä, että komission päätöstä ei ollut annettu tiedoksi asianmukaisella tavalla, koska komissio ei ollut antanut tiedoksi tiettyjä liitteitä; toiseksi sitä, että luottamuksensuojan periaatetta oli rikottu, koska komissio ei ollut noudattanut hallinnollisessa kirjeessä omaksumaansa kantaa; kolmanneksi sitä, että perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa oli sovellettu väärin; neljänneksi sitä, että perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohtaa sekä suhteellisuusperiaatetta oli sovellettu väärin, koska komissio oli evännyt asetuksen N:o 1984/83 mukaisesta ryhmäpoikkeuksesta aiheutuvan edun kanteen kohteena olevien sopimusten osalta; ja viidenneksi sitä, että 6 päivänä helmikuuta 1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus; EYVL 1962, 13, s. 204) 3 artiklaa oli sovellettu väärin.

8 Komissio vaati kanteen hylkäämistä, ja Mars tuki tätä komission vaatimusta.

9 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi valituksenalaisessa tuomiossaan komission päätöksen 4 artiklan ja hylkäsi kanteen muilta osin. Lisäksi se velvoitti Langnese-Iglon korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien välitoimimenettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut (ks. yhdistetyt asiat T-7/93 R ja T-9/93 R, Langnese-Iglo ja Schöller, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin määräys 19.2.1993, Kok. 1993, s. II-131) ja Marsille aiheutuneet oikeudenkäyntikulut, lukuun ottamatta kuitenkaan neljäsosaa komissiolle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista. Tuomion mukaan komissio siis vastasi kulujensa neljäsosasta.

10 Myös Schöller nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen sitä vastaan tehdystä komission päätöksestä 93/405/ETY. Samoin kuin valituksenalaisessa tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi asiassa T-9/93, Schöller vastaan komissio, 8.6.1995 antamassaan tuomiossa (Kok. 1995, s. II-1611) kyseisen päätöksen 4 artiklan ja hylkäsi kanteen muilta osin. Schöller ei ole valittanut tästä tuomiosta.

11 Langnese-Iglo vaatii valituksessaan, että yhteisöjen tuomioistuin kumoaa valituksenalaisen tuomion niiltä osin kuin siinä on hylätty sen kanne, kumoaa komission päätöksen 1, 2 ja 3 artiklan ja velvoittaa komission korvaamaan sekä asian käsit-

telystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa että valitusasian käsittelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut. Toissijaisesti Langnese-Iglo vaatii, että asia palautetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

12 Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin hylkää valituksen, kumoaa valituksenalaisen tuomion niiltä osin kuin siinä on hyväksytty Langnese-Iglon kanne ja kumottu komission päätöksen 4 artikla ja hylkää Langnese-Iglon kanteen. Lisäksi se vaatii, että Langnese-Iglo velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

13 Mars vaatii, että valitus hylätään ja että valituksenalainen tuomio kumotaan niiltä osin kuin siinä on kumottu komission päätöksen 4 artikla.

14 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentti on hyväksynyt 20.3.1996 antamallaan määräyksellä yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 93 artiklan 3 kohdan toisen virkkeen ja 118 artiklan nojalla Langnese-Iglon pyynnön luottamuksellisesta käsittelystä. Tämän määräyksen mukaan tiettyjä sidonnaisuusastetta koskevia tietoja on käsiteltävä luottamuksellisina. Tässä tuomiossa ei näin ollen mainita tätä koskevia tietoja.

15 Langnese-Iglo on vedonnut valituksensa tueksi kolmeen perusteeseen, jotka ovat seuraavat:

— luottamuksensuojan periaatteen virheellinen soveltaminen

— perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan virheellinen soveltaminen — yksinostosopimusten vaikutus kilpailuun

— suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen virheellinen soveltaminen.

16 Komissio vetoaa vastavalituksensa tueksi siihen, että komission päätöksen 4 artiklan kumoaminen on ristiriidassa asetuksen N:o 17 3 artiklan kanssa, ja Mars tukee komissiota tältä osin.

17 Langnese-Iglo on vaatinut yhteisöjen tuomioistuimeen 27.3.1998 toimittamallaan kirjeellä yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan viran puolesta, että lausunnon antaminen komission vastavalituksesta raukeaa. Komissio ja Mars ovat vastustaneet tätä vaatimusta.

Langnese-Iglon tekemä valitus

Ensimmäinen valitusperuste

18 Ensimmäinen valitusperuste koskee valituksenalaisen tuomion 35—42 kohtaa, joissa on tutkittu luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista.

19 Langnese-Iglo esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, että komissiota sitoo sen hallinnollisessa kirjeessään esittämä arviointi, koska komissio ei ole pystynyt osoittamaan, että kirje perustuisi epätarkkoihin tai epätäydellisiin tietoihin tai että jäätelömarkkinoihin liittyvät tosiseikat tai oikeudelliset seikat olisivat muuttuneet merkittävästi kirjeen lähettämisen jälkeen (valituksenalaisen tuomion 28—30 kohta).

20 Lisäksi Langnese-Iglo esitti, että vaikka hallinnollinen kirje oli osoitettu Schöllerille, komissio ja ne osapuolet, jotka olivat osallistuneet makeisteollisuusliiton lähettämällä 6.12.1984 päivätyllä kirjeellä aloitettuun menettelyyn ja joiden joukossa oli

myös Langnese-Iglo, olivat kuitenkin samaa mieltä siitä, että ilmoitus, jonka Schöller teki toukokuussa 1985 toimitussopimustensa osalta, sekä sen samanaikainen puuttumattomuustodistusta koskeva hakemus koski kaikkia makeisteollisuusliiton jäseniä. Langnese-Iglon mukaan hallinnollinen kirje koski näin ollen kaikkia jäätelömarkkinoilla voimassa olevia yksinoikeussopimuksia (valituksenalaisen tuomion 31 kohta).

21 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi aluksi valituksenalaisen tuomion 35 kohdassa, ettei ole tarpeen tarkastella sitä, voiko kantaja oikeutetusti odottaa, että komission Schöllerille osoittamassa hallinnollisessa kirjeessä omaksumaa kantaa sovellettaisiin myös kantajan oikeudelliseen asemaan, tai kuulla todistajia tämän kysymyksen osalta, kuten Langnese-Iglo oli ehdottanut. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan oli riittävää todeta ainoastaan, että mainittu hallinnollinen kirje ei missään tapauksessa estänyt komissiota tutkimasta Marsin tekemää kantelua.

22 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti tältä osin tuomion 36 kohdassa siitä, että oikeuskäytännöstä (yhdistetyt asiat 253/78 ja 1/79—3/79, Giry ja Guerlain ym., tuomio 10.7.1980, Kok. 1980, s. 2327; asia 37/79, Marty, tuomio 10.7.1980, Kok. 1980, s. 2481; asia 99/79, Lancôme ja Cosparfrance, tuomio 10.7.1980, Kok. 1980, s. 2511 ja asia 31/80, L'Oréal, tuomio 11.12.1980, Kok. 1980, s. 3775) ilmenee, että hallinnollista kirjettä ei voida pitää asetuksen N:o 17 2 artiklassa tarkoitettuna puuttumattomuustodistuksena eikä asetuksen N:o 17 6 artiklassa tarkoitettuna perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tehtynä päätöksenä, koska hallinnollista kirjettä ei ole annettu mainitun asetuksen säännösten mukaisesti. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomion 37 kohdassa, että kyse on hallinnollisesta kirjeestä, jolla yritykselle, jota asia koskee, eli tässä tapauksessa Schöllerille ilmoitettiin komission kannasta, jonka mukaan komission ei ollut syytä puuttua kyseisiin sopimuksiin, kun otettiin huomioon kyseisen tapauksen olosuhteet. Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomion 38 kohdassa, että komissio oli tarkastellut markkinoilla vallinnutta tilannetta vain väliaikaisesti ja että komissio varasi hallinnollisessa kirjeessä itselleen oikeuden käsitellä asian uudelleen, jos tietyt oikeudelliset seikat tai tosiseikat, joille sen arviointi perustui, muuttuisivat merkittävästi.

23 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomion 39 kohdassa, että kaksi uutta kilpailijaa eli Mars ja Jacobs Suchard olivat tulleet hallinnollisen kirjeen lähettämisen jälkeen markkinoille ja että Marsin tekemän kantelun jälkeen komissio on saanut tietää lisäesteistä markkinoille pääsyssä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tuomion 40 kohdassa, että nämä seikat olivat sellaisia uusia seikkoja, joiden vuoksi oli perusteltua tarkastella erityisesti Marsin kohtaamien konkreettisten ongelmien valossa kyseisiä markkinoille pääsyä koskevia olosuhteita syvällisemmin ja tarkemmin kuin hallinnollisen kirjeen antamisen yhteydessä. Tämän vuoksi tämä kirje ei estänyt komissiota aloittamasta menettelyä uudelleen sen tutkimiseksi, ovatko kyseiset toimitussopimukset kilpailusääntöjen mukaisia. Tältä osin tuomioistuin perusteli tuomion 41 kohdassa näkemystään myös komission velvollisuudella tutkia sille tehdyt kantelut.

24 Langnese-Iglo esittää valituksessaan, että komissiolla oli oikeus jättää ottamatta huomioon hallinnollisen kirjeen sisältö ja kieltää Langnese-Iglon yksinostosopimusten verkosto ainoastaan sillä edellytyksellä, että asian tutkinnassa olisi ilmennyt, että jäätelömarkkinoihin liittyvät oikeudelliset seikat ja tosiseikat ovat muuttuneet merkittävästi. Langnese-Iglo riitauttaa kuitenkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmät markkinoihin liittyvien tosiseikkojen muuttumisesta.

25 Lisäksi Langnese-Iglo arvostelee valituksenalaista tuomiota siltä osin kuin siinä on todettu, että komissio oli tutkinut ennen hallinnollisen kirjeen lähettämistä markkinaolosuhteita vain väliaikaisesti. Vaikka tämä toteamus pitäisi paikkansa, se on Langnese-Iglon mukaan merkityksetön. Niiden yritysten, joita asia koskee, pitäisi nimittäin pystyä luottamaan siihen, että hallinnollinen kirje perustuu relevantteihin markkinoihin liittyvien oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen objektiiviseen tutkimiseen.

26 Tältä osin on aluksi todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY:n perustamissopimuksen 168 a artiklan ja EY:n tuomiois-

tuimen perussäännön 51 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla valitus voi perustua ainoastaan oikeussääntöjen rikkomista koskeviin perusteisiin eikä siis tosiseikkojen arviointiin (ks. mm. asia C-283/90 P, Vidrányi v. komissio, tuomio 1.10.1991, Kok. 1991, s. I-4339, 12 kohta; asia C-19/95 P, San Marco v. komissio, määräys 17.9.1996, Kok. 1996, s. I-4435, 36 ja 39 kohta ja asia C-7/95 P, Deere v. komissio, tuomio 28.5.1998 (Kok. 1998, s. I-3111, 18 ja 21 kohta).

27 Kun Langnese-Iglo riitauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mainitsemat uudet seikat eli sen, että markkinoille on tullut uusia kilpailijoita, ja sen, että komissio on saanut Marsin tekemän kantelun jälkeen tietoonsa uusia esteitä markkinoille pääsyssä, se itse asiassa asettaa kyseenalaiseksi sen, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioinut tosiseikkoja. Tällaista perustetta ei siksi voida ottaa tutkittavaksi valitusasiassa. Tämä koskee myös sitä Langnese-Iglon väitettä, joka kohdistuu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmään, jonka mukaan komissio on tutkinut ennen hallinnollisen kirjeen lähettämistä markkinaolosuhteita ainoastaan väliaikaisesti.

28 Langnese-Iglon argumentaatio on ymmärrettävä niin, että se väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen hyväksyneen virheellisesti sen, että komissiolla on oikeus poiketa hallinnollisessa kirjeessä esittämästään arvioinnista paitsi silloin, kun tosiseikat tai oikeudelliset seikat ovat muuttuneet kyseisen kirjeen lähettämisen jälkeen, myös sellaisten uusien seikkojen perusteella, jotka olivat olemassa jo aiemmin mutta jotka on saatettu komission tietoon vasta hallinnollisen kirjeen lähettämisen jälkeen.

29 Tältä osin on syytä viitata niihin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perusteluihin, jotka koskevat hallinnollisen kirjeen oikeudellista luonnetta (valituksenalaisen tuomion 36 ja 37 kohta), sitä kyseiseen kirjeeseen sisältyvää mainintaa, että komissio varaa itselleen oikeuden aloittaa menettely uudelleen, jos ne oikeudelliset

seikat ja tosiseikat, joihin komission arviointi perustuu, ovat muuttuneet merkittävästi (tuomion 38 kohta), ja komission velvollisuutta tutkia asianmukaisesti sille tehty kantelu (tuomion 41 kohta).

30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämistä perusteluista — joita vastaan Langnese-Iglo ei ole esittänyt valituksessaan mitään täsmällisiä argumentteja — ilmenee, ettei hallinnollisen kirjeen lähettämisestä voi aiheutua sellaista seurausta, että komissiolla ei enää olisi oikeutta ottaa huomioon tiettyä tosiseikkaa, joka on ollut olemassa jo ennen hallinnollisen kirjeen lähettämistä ja joka on saatettu komission tietoon vasta myöhemmin eli esimerkiksi myöhemmin tehdyssä kantelussa.

31 Näin ollen ensimmäisen valitusperusteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset jäävät osittain täyttymättä ja osittain se on perusteeton, minkä vuoksi se on hylättävä.

Toinen valitusperuste

32 Toisella valitusperusteellaan Langnese-Iglo riitauttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion 94—114 kohdassa tekemän päätelmän, jonka mukaan komissio on katsonut perustellusti, että Langnese-Iglon tekemät yksinostosopimukset rajoittivat tuntuvasti kilpailua relevanteilla markkinoilla, minkä vuoksi ne olivat perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastaisia.

33 Langnese-Iglon mukaan tämä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmä perustuu useisiin seikkoihin, jotka eivät ilmene kyseiselle tuomioistuimelle esitetyistä oikeudenkäyntiasiakirjoista, ja virheelliseen tosiseikaston oikeudelliseen arviointiin.

34 Näkemyksensä tueksi Langnese-Iglo esittää ensinnäkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voinut oikeudenkäyntiasiakirjojen perusteella päätellä tuomion 105 kohdassa, että Langnese-Iglon ja Schöllerin yksinostosopimusten verkostoista aiheutuva sidonnaisuusaste oli yli 30 prosenttia. Langnese-Iglon mukaan asiakirjoista ilmenee, että sidonnaisuusaste oli alle 30 prosenttia, jota komissio on pitänyt hyväksyttävänä kyseisessä hallinnollisessa kirjeessä ja vuoden 1985 *viidennessätoista kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessa.*

35 Toiseksi Langnese-Iglo väittää, että tarkastellessaan sitä, että Langnese-Iglo lainasi suuren määrän pakastimia vähittäismyyjien käyttöön sillä edellytyksellä, että nämä käyttävät pakastimia vain Langnese-Iglon tuotteiden säilyttämiseen (tuomion 107 ja 108 kohta), ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ainoastaan toisti komission lausumat, jotka Langnese-Iglo oli riitauttanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. Näin on Langnese-Iglon mukaan myös sen toteamuksen osalta, joka koskee niitä alennuksia, joilla Langnese-Iglo varmisti tietyn suuruisen markkinaosuuden yksittäispakatun jäätelön myynnissä (tuomion 109 kohta). Langnese-Iglon mukaan komissio ei esittänyt näyttöä näiden väitteidensä tueksi, vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti tuomion 95 kohdassa, että komission oli osoitettava, että markkinoille pääsyn esteet olivat todellakin olemassa.

36 Kolmanneksi Langnese-Iglo väittää, että vaikka oletettaisiin, että sidonnaisuusaste relevanteilla jäätelömarkkinoilla oli suurempi kuin Langnese-Iglon esittämä lukema mutta pienempi kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vahvistama lukema niin, että se oli hieman yli tai alle 30 prosenttia, asian tosiseikkojen perusteella — siinä määrin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ne asianmukaisesti määrittänyt — ei voida päätellä, että relevanteille markkinoille pääsyä oli rajoitettu tuntuvasti tai että pääsy oli mahdotonta.

37 Aluksi on todettava, että näillä väitteillään Langnese-Iglo riitauttaa tietyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen määrittämät tosiseikat. Kuten tämän tuomion 26 kohdassa on muistutettu, yhteisöjen tuomioistuimella ei ole valitusasiassa toimivaltaa arvioida tosiseikkoja.

38 Erityisesti asian selvittämisen osalta on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan jää arvioida sille esitettyä selvitysaineistoa, lukuun ottamatta sitä tapausta, että se on vääristänyt tätä aineistoa (ks. tältä osin em. asia San Marco v. komissio, tuomion 40 kohta; asia C-53/92 P, Hilti v. komissio, tuomio 2.3.1994, Kok. 1994, s. I-667, 42 kohta, ja em. asia Deere v. komissio, 22 kohta). Langnese-Iglo ei kuitenkaan ole esittänyt mitään täsmällisempää perustelua sen tueksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi ottanut huomioon selvitysaineiston vääristyneellä tavalla.

39 Tämän valitusperusteen kolmannesta osasta on todettava, että Langnese-Iglo arvostelee kokonaisuudessaan sitä päätelmää, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt määrittämänsä tosiseikaston perusteella, ja se korostaa erityisesti sitä, että sidonnaisuusaste, joka on hieman yli tai alle 30 prosenttia, ei rajoita tuntuvasti markkinoille pääsyä, varsinkin kun kyseiset markkinat ovat laajentumassa voimakkaasti.

40 Tältä osin on katsottava, että Langnese-Iglo ei täsmennä, mitä ovat ne oikeudelliset virheet, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt arvioidessaan oikeuskysymyksiä, ja että Langnese-Iglo pyrkii argumentaatiollaan asettamaan kyseenalaisiksi tosiseikat, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vahvistanut. Tämän vuoksi myös tämä valitusperusteen osa on jätettävä tutkimatta.

41 Edellä esitetyn perusteella koko toisen valitusperusteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset jäävät täyttymättä.

Kolmas valitusperuste

42 Kolmannessa valitusperusteessa on kaksi osaa, joista ensimmäisen mukaan suhteellisuusperiaatetta on sovellettu väärin ja toisen mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on sovellettu väärin.

Kolmannen valitusperusteen ensimmäinen osa

43 Langnese-Iglo väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut väärin suhteellisuusperiaatetta, kun se on katsonut, että komissio ei ollut tehnyt virhettä evätessään asetuksella N:o 1984/83 säädetystä ryhmäpoikkeuksesta aiheutuvan edun ja kieltäessään kaikki Langnese-Iglon tekemät yksinostosopimukset ilmoittamatta tätä ennen Langnese-Iglolle, missä määrin sen yksinostosopimukset olivat perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastaisia, ja antamatta näin sille tilaisuutta muuttaa sopimuksiaan kyseisestä määräyksestä johtuvien vaatimusten mukaiseksi.

44 Tämän näkemyksensä tueksi Langnese-Iglo väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämät perustelut ovat ristiriitaisia. Langnese-Iglon mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ensinnäkin katsonut tuomion 131 kohdassa, että Langnese-Iglon yksinostosopimusten verkoston kaltaista samanlaisten sopimusten joukkoa on tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena ja että tämän vuoksi on perusteltua, että komissio ei jaotellut sopimuskokonaisuutta yksittäisiin sopimuksiin, ja toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut tuomion 193 kohdassa, että komission ei tarvitse perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamismenettelyssä ilmoittaa, mitkä sopimukset ovat vaikutukseltaan vähäisiä tutkittaessa useiden samankaltaisten sopimusten mahdollista yhteisvaikutusta markkinoilla. Nämä perustelut ovat ristiriidassa tuomion 207 ja 208 kohdassa esitetyn perustelun kanssa, jonka mukaan yksinostosopimusten tekeminen ei pääsääntöisesti ole 85 artiklan 1 kohdan vastaisia, jos nämä sopimukset eivät merkittävästi johda markkinoiden eristämiseen, ja että komissiolla ei ole toimivaltaa rajoittaa yksittäistapauksessa tehdyllä päätöksellä asetuksen N:o 1984/83 kaltaisen säädöksen oikeusvaikutuksia.

45 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 27 kohdassa, Langnese-Iglo on perustanut ristiriitaisuutta koskevan väitteensä tuomion kohtiin, jotka on otettu eri asiayhteyksistä, eikä se ole ottanut huomioon sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on erottanut selvästi toisaalta 85 artiklan 1 kohdan soveltamisen voimassa oleviin sopimuksiin ja toisaalta asetuksen N:o 17 3 artiklan vaikutuksen niihin yksinostosopimuksiin, joita Langnese-Iglo saa tehdä vastaisuudessa.

46 Toisin kuin Langnese-Iglo on väittänyt, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämät perustelut eivät siis ole tältä osin ristiriitaisia.

47 Muilta osin on todettava, että Langnese-Iglo ei täsmennä riittävän tarkasti sitä, mitkä tuomion kohdat se pyrkii riitauttamaan. Itse asiassa sen väitteet kohdistuvat seikkoihin, jotka sisältyvät paitsi valituksenalaisen tuomion 129—132 kohtaan, joissa tutkitaan kanneperusteen se osa, joka koskee komission velvollisuutta eritellä yksittäiset sopimukset niin, että osa sopimuksista jää perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kiellon ulkopuolelle, myös tuomion 192—195 kohtaan, joissa tutkitaan kanneperusteen sitä kysymystä koskeva osa, onko toimitussopimusten täydellinen kielto suhteellisuusperiaatteen vastainen.

48 Tämän epätäsmällisyyden vuoksi — johon myös komissio on kiinnittänyt huomiota — yhteisöjen tuomioistuin ei voi tutkia valitusperusteen tätä osaa. Tältä osin on syytä muistuttaa, että valituksessa on ilmoitettava täsmällisesti kaikki ne tuomion kohdat, joiden kumoamista vaaditaan, sekä oikeudelliset perustelut, joilla tätä vaatimusta tuetaan (ks. em. asia San Marco v. komissio, tuomion 37 kohta, ja em. asia Deere v. komissio, tuomion 19 kohta).

49 Tutkittavaksi ottamisen edellytykset eivät näin ollen täyty kolmannen valitusperusteen ensimmäisen osan osalta.

Kolmannen valitusperusteen toinen osa

50 Langnese-Iglo väittää, että kaikkien sen yksinostosopimusten kieltämisellä loukataan myös yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Tältä osin se esittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 209 kohdassa, että komission päätöksen 4 artiklalla loukataan tätä periaatetta, koska

4 artiklassa evätään tietyiltä yrityksiltä vastaisuudessa asetuksen N:o 1984/83 soveltamisesta johtuva etu, kun taas Langnese-Iglon kilpailijat voivat nauttia tästä edusta.

51 Langnese-Iglon mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta olisi sovellettava samalla tavalla myös menneeseen aikaan. Langnese-Iglon mukaan ei voida hyväksyä, että komissio kieltää kaikki yksinostosopimukset siitä riippumatta, kuuluvatko ne perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan ja sovelletaanko niihin asetukseen N:o 1984/83 perustuvaa poikkeusta, kun kilpailijat saavat pitää voimassa ja tehdä samankaltaisia yksinostosopimuksia.

52 Valituksenalaisen tuomion 209 kohdan osalta on todettava, että riitauttaakseen kaikkien voimassa olevien sopimusten kieltämisen Langnese-Iglo tukeutuu sellaiseen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään perusteluun, joka koskee vastaisuudessa tehtäviä sopimuksia. Tämä väite ei näin ollen ole sinänsä asiaankuuluva.

53 Lisäksi on todettava, että Langnese-Iglo ei ole esittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa perustetta, joka koskisi sitä, että komissio on loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, kun se on kieltänyt voimassa olleet yksinostosopimukset kokonaisuudessaan.

54 Tältä osin on syytä tuoda esiin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan mukaan asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu kirjallisen käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin.

55 Jos asianosaisella olisi oikeus esittää ensi kertaa vasta yhteisöjen tuomioistuimessa vaatimuksilleen sellaisia uusia perusteita, joihin hän ei ole ensimmäisen oikeusasteen

tuomioistuimessa vedonnut, tämä tarkoittaisi sitä, että asianosaisella olisi oikeus saattaa yhteisöjen tuomioistuimen, jonka toimivalta valitusasioissa on rajoitettu, käsiteltäväksi laajempi oikeudenkäynnin kohde kuin se, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on käsitellyt. Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta valitusasioissa on siten rajoitettu niin, että yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia ainoastaan sen oikeudellisen ratkaisun, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on antanut sille esitetyistä kanneperusteista (ks. asia C-136/92 P, komissio v. Brazzelli Lualdi ym., tuomio 1.6.1994, Kok. 1994, s. I-1981, 59 kohta).

56 Kolmannen valitusperusteen tämän osan tutkittavaksi ottamisen edellytykset eivät näin ollen täyty.

57 Kolmannen valitusperusteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset eivät siis täyty, minkä vuoksi se on hylättävä kokonaan.

58 Edellä tarkastelluista seikoista johtuu, että Langnese-Iglon valituksensa tueksi esittämät valitusperusteet ovat osittain sellaisia, että niiden tutkittavaksi ottamisen edellytykset eivät täyty, ja osittain ne ovat perusteettomia. Langnese-Iglon valitus on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

Komission vastavalitus

Valituksenalainen tuomio sekä asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

59 Valituksenalaisessa tuomiossaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kumonnut komission päätöksen 4 artiklan, jossa määrätään seuraavaa: "Langnese-Iglo GmbH ei saa tehdä tämän päätöksen 1 artiklassa tarkoitettuja sopimuksia ennen 31.12.1997."

60 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut tuomion 205 kohdassa, että asetuksen N:o 17 3 artiklassa, jossa säädetään, että "[j]os komissio — — toteaa, että perustamissopimuksen 85 tai 86 artiklaa rikotaan, se voi päätöksellään määrätä yritykset tai yritysten yhteenliittymät, joita asia koskee, lopettamaan tällaisen rikkomisen", annetaan komissiolle ainoastaan toimivalta kieltää jo tehdyt yksinoikeussopimukset, jotka ovat ristiriidassa kilpailusääntöjen kanssa.

61 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tältä osin ensinnäkin todennut asiassa C-234/89, Delimitis, 28.2.1991 annetun tuomion (Kok. 1991, s. I-935, 23 ja 24 kohta) perusteella, että tietyn tavarantoimittajan sellaisia yksinostosopimuksia, joiden osuus yhteisvaikutuksesta on vähämerkityksinen, ei koske perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa määrätty kielto. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan kyseisen määräyksen vastaisia eivät pääsääntöisesti ole sellaiset yksinoikeussopimukset, jotka eivät merkittävästi johda markkinoiden eristämiseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi tältä osin komission perustelut, joiden mukaan kaikkien vastaisuudessa tehtävien yksinostosopimusten kieltäminen on perusteltua sen vuoksi, että on tarpeen estää se, että sellaista jo tehtyjä sopimuksia koskevaa kieltoa, josta määrätään kanteen kohteena olevan päätöksen 1 artiklassa, kierretään asetusta N:o 1984/83 hyväksi käyttäen (valituksenalaisen tuomion 206 ja 207 kohta).

62 Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomion 208 kohdassa, että asetus N:o 1984/83, joka on soveltamisalaltaan yleinen säädös, ei tarjoa mitään oikeudellista perustaa sille, että vastaisuudessa tehtäviltä sopimuksilta voitaisiin evätä ryhmäpoikkeuksen soveltamisesta aiheutuva etu yksittäistapauksessa tehdyllä päätöksellä.

63 Kolmanneksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tuomion 209 kohdassa, että olisi vastoin yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, että jotkut yritykset eivät saisi vastaisuudessa osakseen ryhmäpoikkeuksen soveltamisesta aiheutuvaa etua, kun taas toiset yritykset voisivat edelleen tehdä päätöksessä kiellettyjä sopimuksia vastaavia yksinostosopimuksia.

64 Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkinta asetuksen N:o 17 3 artiklasta on oikeudellisesti virheellinen, ja Mars tukee tätä komission väitettä. Komission mukaan sillä on tämän säännöksen perusteella toimivalta kieltää yritystä jatkamasta kilpailusääntöjen vastaiseksi katsottua menettelyään. Kyseinen artikla ei siis ole säännös, jonka nojalla voidaan rangaista yritystä kilpailusääntöjen rikkomisesta, vaan säännös, jonka nojalla voidaan estää ennakolta yritystä jatkamasta lainvastaista toimintaansa vastaisuudessa. Komissio katsoo, että ilman komission päätöksen 4 artiklaa Langnese-Igloon sovelletaan asetuksessa N:o 1984/83 säädettyä ryhmäpoikkeusta, kun se tekee uusia yksinostosopimuksia. Näin ollen 4 artiklassa määrätty kielto on keino varmistaa se, että komission päätöksen 1 ja 2 artiklaa noudatetaan.

65 Komissio on täsmentänyt yhteisöjen tuomioistuimessa näkemystään päätöksensä 4 artiklan tulkinnasta niin, ettei se enää uudista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämäänsä väitettä, jonka mukaan 4 artiklassa kielletään yksinostosopimusten tekeminen myös uusien jälleenmyyjien kanssa. Komissio ilmoittaa riitauttavansa vastavalituksessa vain sen, että valituksenalaisessa tuomiossa on kumottu päätöksen 4 artikla suppeasti tulkittuna eli siten, että tässä artiklassa kielletään Langnese-Igloa ottamasta käyttöön samaa yksinostosopimusten verkostoa, jonka se oli luonut aiemmin.

66 Langnese-Iglo puolestaan väittää, että komission päätöksen 4 artiklaa on tulkittava niin, että siinä kiellettiin Langnese-Igloa tekemästä mitään yksinostosopimuksia vähittäismyyjien kanssa yksittäispakatun jäätelön jälleenmyymiseksi. Tässä artiklassa ei eroteta sitä tilannetta, että Langnese-Iglo tekee sopimuksen sellaisen sopimuspuolen kanssa, jolla oli komission päätöksen tekoajankohtana yksinostosopimus Langnese-Iglon kanssa, siitä tilanteesta, että Langnese-Iglo tekee sopimuksen sellaisen asiakkaan kanssa, johon Langnese-Iglo on ottanut yhteyden vasta kyseisen ajankohdan jälkeen. Lisäksi 4 artiklassa kiellettiin yksinostosopimusten tekeminen 31.12.1997 asti riippumatta siitä, montako yksinostosopimusta se on tehnyt kyseiseen päivään mennessä ja missä määrin kyseessä oleva sopimus on — tarkasteltuna erikseen tai yhdessä muiden Langnese-Iglon sopimusten ja sen kilpailijoiden sopimusten kanssa — 85 artiklan 1 kohdan vastainen vai sovelletaanko siihen asetuksessa N:o 1984/83 säädettyä poikkeusta. Langnese-Iglon mukaan 4 artikla ei ole myöskään tarpeen sen estämiseksi, että komission päätöksen 1 artiklassa määrättyä kieltoa kierretään.

67 Langnese-Iglo lisää, että komission päätöksen 4 artikla poikkeaa muiden sellaisten komission päätösten vastaavista määräyksistä, joilla komissio on aiemmin velvoittanut asetuksen N:o 17 3 artiklan nojalla kyseiset yritykset lopettamaan perustamissopimuksen 85 artiklan rikkomisen. Tällaisissa päätöksissä komissio on velvoittanut asianomaiset yritykset pidättäytymään sellaisten sopimusten tekemisestä, joilla on "sama tai samankaltainen tarkoitus tai vaikutus" kuin kielletyillä sopimuksilla.

68 Lopuksi Langnese-Iglo väittää, että komission vaatimuksen hyväksymisellä rikottaisiin yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, koska komissio tai Mars eivät ole valittaneet edellä mainitussa asiassa Schöller vastaan komissio annetusta tuomiosta.

Lausunnon antamisen raukeamista koskeva väite

69 Koska komission päätöksen 4 artiklassa vahvistettu päivämäärä eli 31.12.1997 on jo ohitettu, Langnese-Iglo esittää, että vastavalitus on menettänyt merkityksensä. Tämän vuoksi yhteisöjen tuomioistuimen olisi todettava viran puolesta, että lausunnon antaminen vastavalituksesta raukeaa. Langnese-Iglo vetoaa tältä osin asiassa 56/85, Brother Industries vastaan komissio, 5.10.1988 annettuun tuomioon (Kok. 1988, s. 5655).

70 Komissio katsoo sitä vastoin, että kysymys siitä, onko komission päätöksen 4 artikla suppeasti tulkittuna lainvastainen, on edelleen sekä periaatteessa että käytännössä ajankohtainen. Käytännön merkitystä tällä kysymyksellä on siksi, että Langnese-Iglo on rikkonut valituksenalaisen tuomion jälkeen komission päätöksen 4 artiklaa, sellaisena kuin se on suppeasti tulkittuna. Mars lisää tältä osin, että vastavalitukseen annettava ratkaisu vaikuttaa erityisesti siihen, onko Langnese-Iglon myyntipaikkojen kanssa ennen 31.12.1997 tekemät sopimukset päteviä ja onko sen kilpailijoilla mahdollisesti oikeus vaatia vahingonkorvausta perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan rikkomisen vuoksi.

71 On totta, että jos vastavalitus johtaisi siihen, että valituksenalainen tuomio kumotaan siltä osin kuin siinä on kumottu komission päätöksen 4 artikla, tässä artiklassa määrätyllä kiellolla ei olisi enää käytännön merkitystä, koska kieltoa oli tarkoitus soveltaa vain 31.12.1997 asti. Kuten komissio ja Mars ovat esittäneet, tämä ei kuitenkaan poista intressiä ratkaista komission päätöksen 4 artiklan laillisuutta ja ulottuvuutta koskeva riita sen määrittämiseksi, mitä oikeusvaikutuksia päätöksellä on ollut ennen kyseistä päivää.

72 Tältä osin on syytä lisätä, että päätelmiä, jotka on tehty edellä mainitussa asiassa Brother Industries vastaan komissio annetussa tuomiossa, ei voida soveltaa nyt esillä olevassa asiassa. Nämä kaksi tilannetta eivät nimittäin ole samankaltaisia, koska ensin mainitussa asiassa kanne oli menettänyt merkityksensä sen vuoksi, että kyseessä ollut asetus oli korvattu asian vireillä ollessa toisella asetuksella, jonka sama valittaja oli riitauttanut aikaisemman asetuksen lisäksi.

73 Näin ollen on katsottava, että vastavalitus ei ole menettänyt merkitystään, minkä vuoksi Langnese-Iglon väite lausunnon antamisen raukeamisesta on hylättävä.

Pääasiaa koskeva vaatimus

74 Aluksi on todettava, että valituksenalaisen tuomion 205—209 kohdassa esitetyistä syistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti katsonut, ettei komissiolla ollut oikeutta kieltää Langnese-Igloa tekemästä vastaisuudessa mitään yksinostosopimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi on lisäksi sen yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukainen, jonka mukaan asetuksen N:o 17 3 artiklaa on sovellettava siten, että huomioon otetaan kilpailusääntöjen rikkomisen luonne (ks. yhdistetyt asiat 6/73 ja 7/73, Commercial Solvents v. komissio, tuomio 6.3.1974, Kok. 1974, s. 223, 45 kohta ja yhdistetyt asiat C-241/91 P ja C-242/91 P, RTP ja ITP v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. I-743, 90 kohta).

75 Seuraavaksi on tuotava esiin, että komissio on nimenomaisesti todennut yhteisöjen tuomioistuimessa, ettei se riitauta kyseistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointia. Komissio ilmoittaa, että päätöksen 4 artiklalla pyrittiin ainoastaan estämään Langnese-Igloa ottamasta uudestaan käyttöön vähittäismyyjiensä kanssa tekemäänsä samaa yksinostosopimusverkostoa, eikä tällä artiklalla siten estetty Langnese-Igloa tekemästä uusia yksinostosopimuksia muiden vähittäismyyjien kanssa. Komission mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio perustuu virheelliseen tulkintaan siitä, mikä oli komission päätöksen 4 artiklan ulottuvuus.

76 Vaikka komissio on muuttanut tällä tavalla näkemystään, siltikään ei voida katsoa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi tehnyt oikeudellisen virheen.

77 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 40 kohdassa, komission päätöksen 4 artiklan sanamuodon ja päätöksen 154 kohdan perusteella 4 artiklan ulottuvuutta on tulkittava siten, kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sitä tulkinnut ja Langnese-Iglo vaatii sitä tulkittavan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioinnin arvostelemiseen on vielä vähemmän syytä, jos otetaan huomioon komission esittämä näkemys ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

78 Lisäksi on mainittava, että oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että kaikki sellaiset hallintotoimet, joilla on oikeusvaikutuksia, ovat selkeitä ja täsmällisiä, jotta asianomainen voi saada riittävällä varmuudella tiedon oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan ja ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin (ks. soveltamisalaltaan yleisten säädösten osalta yhdistetyt asiat 92/87 ja 93/87, komissio v. Ranska ja Yhdistynyt kuningaskunta, tuomio 22.2.1989, s. 405, 22 kohta).

79 Vastavalitusta ei näin ollen ole tarpeen tutkia siltä osin kuin se perustuu siihen, että komission päätöksen 4 artiklan lainmukaisuutta olisi arvioitava niin, että kyseisen artiklan ulottuvuutta tulkitaan komission yhteisöjen tuomioistuimessa ehdottamalla tavalla.

80 Koska vastavalituksen tutkittavaksi ottamisen edellytykset eivät täyty, se on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

81 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Langnese-Iglon valitus ja komission vastavalitus on hylätty, niiden on vastattava itse niistä oikeudenkäyntikuluistaan, jotka ovat aiheutuneet asian käsittelystä yhteisöjen tuomioistuimessa. Lisäksi työjärjestyksen 69 artiklan 4 kohdan nojalla on määrättävä, että Marsin, joka on tukenut komission vaatimuksia sekä päävalituksen että vastavalituksen osalta, on vastattava niistä oikeudenkäyntikuluistaan, jotka ovat aiheutuneet asian käsittelystä yhteisöjen tuomioistuimessa.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Langnese Iglo GmbH:n valitus hylätään.

2) Euroopan yhteisöjen komission vastavalitus hylätään.

3) **Langnese-Iglo GmbH, Euroopan yhteisöjen komissio ja Mars GmbH vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Gulmann Wathelet Moitinho de Almeida

Jann Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 1 päivänä lokakuuta 1998.

R. Grass C. Gulmann

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja